

פדיון הבן בלויים בזה"ו
שער הצינור
בטעם המנהג לקשט התנוק בפדה"ב
אם וגם פדיון הבן ביום ל"א דוקא

ערש"ק כ"ז סיון תשס"ט
מתנה על מנת להחזיר בפדיון הבן
בגדר המצוה
מקור ה' סלעים לפדיון הבן

עומקא דפרשה

פרשת קרח בענין פדיון הבן

מתנה על מנת להחזיר בפדיון הבן

הרב שלמה זלמן כהן

תנו לן ורבנן בקדושין (ו): דבפדה"ב מהני לפדות במתנה על מנת להחזיר. ולדעת הרמב"ם והעומדים בשיטתו, אף ליכא בהכי איסורא דנראה ככהן המסייע בבית הגרנות.

-א-

(א) **וקושיא** עצומה הקשו רבותינו האחרונים, מהא דאיתא בקדושין (כט) ת"ר הוא לפדות ובנו לפדות, הוא קודם לבנו, רבי יהודה אומר בנו קודמו וכו', ולכאורה מאי קמפילגי הא אפילו דלית ליה אלא חמש סלעים, מ"מ אפשר לקיים שניהם, דיפדה האחד במעמ"ל ויחזור ויפדה, ועיינן בזה בשו"ת מהר"י אסאד ח"א סי' רסה ד"ה ובגוף, ובשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' דט, ובחזו"א אבה"ע סי' קמח ויו"ד סי' קפז, ובמנח"ש ח"א סי' כו, ובדרך אמונה פ"א מבכורים ה"ח.

(ב) **והו** הקשו, מדאיתא בתמורה (ח): דבבכור בהמה איכא איסורא דנראה ככהן המסייע בבית הגרנות, ומשו"ה אסור לכהן לטפל בבכור בהמת חבירו, כיון דע"ז אח"כ חבירו יתן לו בהמה, ומ"ש מבכור אדם דשרי לפדות במעמ"ל ולא חיישינן להאי איסורא. ועיינן בזה באסיפת זקנים בבכורות מט' ע"א מהקרובן אשם, ובערוך השולחן יו"ד סי' שה סעיף כט, ובחזו"א מעשרות סי' ח סק"ה.

(ג) **פליאה** רבתי הפליא באו"ש (פ"א מביכורים ה"ט) והילך לשונו, נסתפקתי אם נתן סלע לכהן ע"מ להחזירו חמש פעמים זה אחר זה אם יצא ידי פדיונו וכו', ולפ"ז ראה יכול לפדות וכו' בפרוטה אם הכהן ירצה לקבל ע"מ להחזירו עד שיקבל ויחזור ויתן ויחזור ויקבל בזא"ז עד שיגיע לחמשה סלעים וזה לא שמענו ואכמ"ל, עכ"ל. וצ"ע אמאי באמת אליבא דהלכתא לא שמענו כזאת הא בפדה"ב שרי במעמ"ל.

(ד) ועוד אחרת קשיא, מאי דהקשה בשו"ת שאילת דוד (ח"א יו"ד סי' י"ז), מבכורות (מח): דסבר ר"מ התם דחמש סלעים קאמר רחמנא ולא חצי חמש, ומשו"ה אב שהוריש לבניו רק תרי ופלגא סלעים אזי אינם חייבים לפדות את אחיהם הבכור, וקשיא דאכתי מצו לפדות במעמ"ל.

(ה) ומרן בעל ה"דריך אמונה" שליט"א (פ"ב מתרומות ה"ח בביאה"ל ד"ה אסור) הקשה, בהא דכתב בביאור הגר"א דרש"י והרמב"ם סברי דבפדה"ב ליכא איסורא דנראה ככהן המסייע בבית הגרנות, והקשה וז"ל, אך לא מצאתי בהדיא דלרש"י אין איסור מסייע בפדה"ב, דמש"כ רש"י בקידושין ו' ע"ב תרומה, משום דבגמי מיירי בתרומה וכו', וצ"ע כונת הגר"א, עכ"ל.

-ב-

והנראה בביאורא דשמעתתא דא, ובהקדם דהנה כבר הפליאו כל חכמי לב בעיקר האי דינא, דצ"ע טובא אמאי בפדה"ב שרי לפדות במעמ"ל, ומ"ש מתרומה דקיי"ל בקידושין שם דאסור ליתן במעמ"ל, משום דנראה ככהן המסייע בביאה"ל. ועיינן בזה בצ"פ פ"א מברכות ה"ג, ומאי דמטו מהגאב"ד דפונב"ז הובא בדברי הרב ח"א סי' ח, ובשיעורי מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א בסוגיון, ובדרך אמונה שם.

ואשר נראה בזה בעז"ה, דהא בטעמא דאיסורא דנראה ככהן המסייע בביאה"ל, כתב רש"י בקידושין שם, לפי שבשכר זה שרי לתרומותיו וכו' עכ"ל. ולפ"ז ראה דהאי טעמא לא שייכא אלא בתרומה, דהוא דבר שכיח ומצוי תדיר, ומשו"ה אם יתן לו עתה עמ"ל, אזי בעבור זאת יתן לו ישראל תדיר תרומותיו, מש"כ בפדה"ב דלא שכיח עמ"ל פעם אחת בחייו, א"כ מאי שייכא בהכי נראה כמסייע, הא עתה דמחזירו ליה ליה רווחא כלל, ופעם אחרת הא לא יהיה לו, ואפי' כשאיית ליה תרי נשים, מ"מ לא שכיחא דתרווייהו יבכרו בן זכר הראוי לפדה"ב, ומשו"ה עתה דמחזירו אינו נראה ככהן המסייע.

-ג-

ומעתה מה יונעם ליישב עפ"י כל הקושיא דאיתנין, ונפתח בקמייתא, דהקשו האחרונים בהווא לפדות ובנו לפדות דיפדה במעמ"ל, ולהמבואר א"ש, דהא מאי דליכא איסורא בפדה"ב לפדות במעמ"ל, היינו משום דליכא לטעמא דאיסורא, אך באמת כד משכח"ל בפדה"ב טעמא דאיסורא, תו הדר לאיסורא ככל מתנ"כ, וא"כ הכא דהוא לפדות ובנו לפדות, דאיכא קמן שאר פדה"ב, דהא לאחר שפודה אצלו חוזר, חוזר ופודה האחר, שוב הדר דינא דאסור לפדות במעמ"ל.

וכנפתור ופרח מיושבים בהכי שאר הקושיות החוננים עליו, דמאי דהקשו מ"ש מבכור בהמה דאיכא איסורא, י"ל דשאני בכור בהמה דשכיח טובא. וא"ש נמי אמאי א"א לפדות בפרוטה אחת במעמ"ל, דככה"ג איכא קמן שאר פדה"ב. ומיה"ט א"א לפדות בתרי ופלגא במעמ"ל. וכן מיושב היטב קושית הדרך אמונה, דלעולם אין כונת הגר"א להוכיח מדנקט רש"י "תרומה", אלא מדכתב לפי שבשכר זה יתן לו "שאר תרומותיו", והא שייכא רק בתרומה ולא בפדה"ב. ועוד עמנו אריכות דברים בהאי עיניא, אך אינם לפי מכתב התמצו של שאלתנו.

בגדר המצוה ובדין פדיון במת הבן לאחר ל'

הרב שמעון וולך

בכורות (מט), מתני' מת הבן לאחר ל' יום אע"פ שלא נתן יתן, פירוש שאם מת הבן לאחר ל' שכבר חל חיוב פדה"ב אז אע"פ שמת לא פקע החיוב וצריך האב לפדותו. ובגמ' (נא): אמרינן מנא לן אמר ר"ש בן לקיש אתיא ערך ערך מערכין רב דימי אמר ר' יונתן וכל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם מה להלן יורשין חייבין אף כאן יורשין חייבין. וברמ"א (סי' ש"ה סעי' י"ב) הביא דין זה וכו' דמברך על הפדיון. הברכת שמואל בקידושין (סי' י"ח) כ' לחקור בחיוב פדיון לאחר מיתה אם יש מצוה לאחר מיתה, דכיון שהיה חי ביום ל' נתחייב ושוב לא פקע במיתה או דלמא שאין מצוה אלא שעבוד וחוב, דלפדה"ב יש שעבוד נכסים ושעבוד זה לא פוקע במיתה. ומוכיח ממה דילפינן לה מחיוב יורשין בעולת ראייה והתם אין על היורשין שום מצוה אלא שעבוד נכסים לפרוע חוב של אביהם. ועיי"ש עוד שמביא מג"א (הוא הג"ר בן ציון בילסק בעל השערי ציון) שהוכיח ממה דמברכים ואם אין מצוה ל"ש ברכה ועיי"ש מה שכי' ליישב ולא נתבאר דבריו.

ובביאור הדברים נ' דהנה מצוה דפדה"ב האריכו האחרונים לדון אם הוא מעשה פדיון וכפשטי' דקרא דכל בכור בניך תפדה דהלשון תפדה מורה שיש בזה מעשה פדיון או דלמא דהוא מצוה נתינה ודמי לשאר מת"כ כמו תרו"מ. ובשערי יוסף (ה' פכ"ה) כתב וז"ל דודאי מוכח דמצוה פדה"ב אינה רק מצוה מת"כ לחוד כשאר מת"כ שהמצוה שבהם הוא רק להשיב הממון לכהנים, אלא שמלבד פריעת הכסף ה' סלעים צותה תורה לפדות את הבכור מה שיש בו איזה קדושת בכורה אף שלא גילתה לנו תורה שום דין בבכור אדם, אבל כיון דכתיב בתורה בלשון פדיון מוכרח הענין שכן הוא שדין הפדיון נעשה איזה ענין חדש של הסתלקות הקדושה בבכור. אמנם בהגר"א יו"ד (סי' ש"ה ס"ק י"ז) נ' דא"י מעשה פדיון רק מצוה נתינה, אמנם לפ"ז צריך מובן למה נקרא ד"ז בשם פדיון וראה בס' מנחת שלמה (סי' צ') שמבאר הגדר בזה דהחלות פדיון והפקעת הקדושה של הבכור פקע ממילא מדין תורה והחיוב ה' סלעים בא תחת הקדושה שהיה ראוי להיות בבכור, ונמצא דהחיוב ה' סלעים הוא מצוה נתינה וחוב לכהנים כמו שאר מת"כ אלא שנקרא פדיון כיון שהוא דמי הפדיון שהיה ראוי להיות קדוש. [באופ"א י"ל דהמצוה היא לעשות חלות פדיון אולם אין המעשה נתינה לכהן מעשה פדיון אלא מעשה נתינה, אלא שע"י הנתינה חל ממילא פדיון מדין תורה. וע"ע בס' בנין אפרים סי' כ"ה במכתב למרן הקה"י משכ"ב].

ועפ"ז נ' דזכה תלוי החקירה בגדר הפדיון במת הבן, דא"ש שהמצוה הוא מעשה וחלות פדיון אז במת הבן אי אפשר לומר שיש עוד חיוב מצוה דכיון שמת אי אפשר לעשות פדיון, וע"כ דהגדר הוא שיש שעבוד וחוב, אמנם אם הגדר הוא מצוה נתינה אז מובן שיש חיוב מצוה לאח"מ דמאחר ונתחייב לא פקע החיוב במיתה. שו"ר במהר"ט אלגזי (פ"א אות י"ד סק"א) שמקשה לפי ר"א דס"ל התם (יב): שיש חיוב אחריות בפטר חמור כמו בפדה"ב דכמו"כ יהיה חיוב פט"ח לאחר שמת החמור וכו' ליישב דשאני פדיון פט"ח שהוא חלות פדיון וזה ל"ש לאחר שמת אבל פדה"ב הוא מצוה נתינה שהרי אין בן איסור הנאה וא"י מעשה פדיון ולכן אף שמת לא פקע החיוב ועיי"ש מש"כ בזה ושוב מביא מהשמ"ק (שם) שגם מקשה כן ומיישב באופ"א דשאני פט"ח שאין חיוב לפדותו שהרי יכול לקיים בו מצוה עריפה. והנה מדברי השמ"ק שמדמה פט"ח לפדה"ב מבואר דס"ל שא"י מצוה לאח"מ אלא שעבוד (דבפט"ח ל"ש מצוה לאח"מ).

החינוך (מצ' שצ"ב) דן אם בשהגדיל הבן עדיין מחויב האב בפדיון בנו עיי"ש ובס' אבי עזרי (ביכורים פ"א ה"א) תמה דכיון שיש חוב ממון ושע"נ לפדיון הבן ודאי שלא נפטר כשהגדיל הבן ואף שהבן מחויב לפדות עצמו מ"מ חוב ממון של האב במה יפקע ומוכיח כן מהחיוב פדה"ב בשמת הבן דמבואר שאף שנפטר מהחיוב מצוה מ"מ החוב ממון לא פקע. (וע"ע בברכת שמואל שם בשם הגר"ח משכ"ב). והנה כל דבריו הם לפי מה דנקט בפשיטות שאין מצוה לאח"מ אלא שעבוד. וכן נקט בזכר יצחק (ח"ב סי' ב') עיי"ש.

בעיקר הדבר יש לעיין אם נימא דאין מצוה רק שעבוד דלכאורה השעבוד תלוי במצוה ועד כמה שפקע המצוה ליתא לחוב וצ"ע.

כתב רש"י בבכורות דף נא. ד"ה משום אונס וכו' וז"ל, ומיהו פשיטא לן דאינן סלעים נינהו דהא בפדיון הבן כתיב (במדבר ג) חמשת סלעים לגולגלת וכו', עכ"ל. מבואר ברש"י דהמקור שמצות פדיון הבן הוא ע"י סלעים מדכתיב בפרשת במדבר (ג' מ"ז) חמשת שקלים לגולגלת וכו'. וקשה לי, למה הביא רש"י הפסוק הנ"ל העוסק בפדיון הבכורות העודפים על הלויים דלא הוי מצוה לדורות, היה לו לרש"י להביא הפסוק בפרשת קרח (י"ח ט"ז) "ופדויו מבן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים בשקל הקודש עשרים גרה הוא" דאיירי במצות פדיון הבן לדורות ובהאי קרא נמי כתיב חמשת שקלים.

ולענ"ד נראה ליישב, דהנה כתב האבן עזרא בפרשת במדבר (ג' מ"ה) וז"ל: יש מכחישים אמרו מזה נלמוד כי פדיון כל בכור חמשת שקלים, ואינה ראייה כי זאת מצוה בפנ"ע והאמת דברי קבלה עכ"ל. והנה מצאתי בעז"ה בספר מחוקקי יהודה עה"ת להגאון ר' יהודה ליב קרינסקי זצ"ל (וילנא תרפ"ח) בפירושו שם הנקרא "קרני אור" דכתב בביאור דברי האבן עזרא הנ"ל וז"ל, והבאר יצחק כתב שמעתי פירוש נחמד שדעת המכחישים שהפירוש שאמר ופדויו מבן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים וכו', ס"ד שדווקא מבן חדש חמשת שקלים ואם הוא גדול לפי ערכו, וז"ש מזה נלמוד כי פדיון כל בכור אפילו לא פדה אותו אביו מבן חדש וגדל עד שהיה בן עשרים יתן פדיונו חמש שקלים ולא חמשים כמ"כ בפרשת בחוקות, ואמר הראב"ע אין מזה ראייה כי זאת מצוה בפנ"ע, ואין צריכין ראייה לדברי קבלה עכ"ל. מבואר בדבריו דהביאור בדברי המכחישים דהם סוברים דאם היה רק את הפסוק הנאמר בקרח (י"ח ט"ז) היינו אומרים דמה שאמרה התורה לפדות בה' סלעים היינו דווקא מבן חדש, דהרי כתוב שם בפסוק "בערכך כסף חמשת שקלים" נמצא דהתורה תלתה שיעור הפדיון בדין ערכין, ולפי"ז בכור שהוא בן עשרים ועדיין לא נפדה שיעור הפדיון יהיה חמשים שקלים כדין ערכין, קמ"ל הפסוק בפרשת במדבר (ג' מ"ז) דגם בכור בן עשרים שיעור פדיונו הוא ה' סלעים, דהרי בין הבכורות העודפים היו ודאי גם בני חמש שנים וגם בני עשרים ומעלה ואעפ"כ נפדו בה' סלעים, ועל זה השיב האבן עזרא דאין ראייה מפרשת במדבר דהתם הוי מצוה בפנ"ע ואין משם ראייה למצות פדיון הבן לדורות, ועל עצם הדבר מנ"ל דגם בכור בן חמש שנים ומעלה שיעור פדיונו הוא ה' סלעים, דבר זה נלמד מדברי קבלה ואינו מפורש בקרא.

לפי"ז נראה לענ"ד דאפשר לבאר דרש"י הנ"ל סובר כשיטת המכחישים דעיקר המקור לשיעור חמש סלעים ילפינן מפרשת במדבר (ג' מ"ז), ולכן כשרש"י רוצה להוכיח דמצות פדיון הבן הוא בסלעים מביא את הפסוק בפרשת במדבר ולא את הפסוק בפרשת קרח.

והנה כתב הרמב"ם בפרק י"א מבכורים הלכה ו' וז"ל, מצוה זו נוהגת בכל מקום ובכל זמן ובכמה פודהו בחמש סלעים שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה וכו' עכ"ל. מבואר ברמב"ם דהמקור לחמש סלעים הוא מפרשת קרח (י"ח ט"ז), ומשמע לכאורה ברמב"ם דהאי קרא הוי מקור נמי לפדיון בכור בן חמש שנים ומעלה, דהרי הרמב"ם שם בהלכה ב' וה' איירי גם בבכור גדול הפודה את עצמו, ועל זה כתב בהלכה ו' דהמקור לחמש סלעים הוא מפרשת קרח, א"כ מוכח לכאורה דהרמב"ם אינו סובר כשיטת המכחישים הנ"ל, ולכאורה היה נראה דהרמב"ם ג"כ אינו סובר כדברי האבן עזרא דהרי לפי האבן עזרא המקור לה' סלעים בבכור בן חמש שנים ומעלה הוא מדברי קבלה. אמנם אפשר לדחות דלעולם הרמב"ם סובר כדברי האבן עזרא דבכור בן חמש שנים ומעלה ילפינן מדברי קבלה דשיעור פדיונו הוא בה' סלעים, והא דהביא הרמב"ם הפסוק מפרשת קרח משום דמשם המקור למצות פדיון הבן כתיקונה דהיינו מבן חדש.

ועוד נראה לענ"ד דאפשר לומר דבאמת הרמב"ם חולק על האבן עזרא וסובר דילפינן מהאי קרא דפרשת קרח דגם בכור בן חמש שנים ומעלה שיעור פדיונו הוא בה' סלעים, ולא קשה הא דהקשו המכחישים דהנה מצאתי בהעמק דבר לבעל הניצ"ב דכתב על הפסוק בפרשת קרח וז"ל "ופדויו מבן חדש", הפדיון שניתן לבן חדש, "תפדה" לעולם אפילו עתה הוא הרבה יותר מבן חדש וכו' עכ"ל. ולפי"ז מבואר היטב דברי הרמב"ם דגם בכור בן חמש שנים ומעלה ילפינן מהאי קרא דפרשת קרח דשיעור פדיונו הוא חמש סלעים.

לויים פטורים מפדיון הבן, שהרי מצינו (במדבר ג מ) שפדו הלויים את בכורי ישראל במדבר, שהפקיעה קדושת לוי שלהם את קדושת בכור של ישראל, לכן כ"ש שתפקיע קדושת לוייה של הלויים את קדושת בכורה שלהם, ויפטרו את עצמם מפדיון הבן.

אולם יש מי שאומר שבזה"ז שאין לויים מיוחסים ואינם אלא מדין חזקה, [כמש"כ הרמ"א (ס' תנז ס"ב) בשם מהרי"ו, ויש"ש (ב"ק פ"ה)], ראוי שיפדו את בכוריהם בלא ברכה כדי לצאת ידי הספק, כ"כ בדברי חמודות (בכורות פ"ז אות ט) דכיון שאין כהן מיוחס היאך יוצאים בכורי כהנים ולויים בלא פדיון, דשמא אינו כהן או לוי, והיה ראוי להפריש הפדיון ויהיה לעצמו, אך לא מצינו מי שכתב כן. וכן בשאלת יעב"ץ (ח"א סי' קנה) אחר שכתב שכיון שבזמנינו אינם אלא כהני חזקה, כתב דראוי שיחזירו הכהנים המקבלים פדיון הבן את החמש סלעים, וראוי לנהוג לפדות בעל מנת להחזיר, ומה"ט בן הלוייה יש לפדותו מספק, ככל ספיקא דאורייתא דמאי דאפשר לתיקוני מתקנינו, אולם בבן הכהנת נ"ל שאינו נפדה אף בזה"ז שלא יבואו להקיל בקדושתו ולהתירו בגרושה ולטמא למת. ובליקוטי פנחס (ס"ק צו) בשם הרה"ק מקאמרנא זצ"ל הוסיף, שיפדה ויארץ ימים הבן, והטעם משום דחשש לסברת רב פפא דס"ל שדוקא בן הלוייה מוכרי פטור, אבל מישראל חייב, משום דמתיחס אחר אביו הישראל וישראל גמור הוא, ואף שהלכה כמ"ד שאף מישראל פטור, מ"מ חש לאוקימתא דר"פ.

בחת"ס (י"ד סוסי רצא) כתב דאין דברי היעב"ץ נראים לו ולא פירש הטעם, ובשו"ת חתן סופר (סי' כה) ביאר, דחקר בעיקר מצות פדיון הבן, האם הוי סילוק או קנין, פי' האם חייבה התורה לתת לשבט הכהנים ה' סלעים, וכאשר נותן נסתלק מחיוב זה, או"ד דהקנתה התורה את בכור הישראל לכהן ושייך הבן לכהן ממש, וע"י ה' סלעים קונה אותו מהכהן חזרה, ובפרי חדש (סי' סא) נסתפק אם שייך במתנות כהונה נתינה בעל כורחו, ובתוס' (גיטין עה. ד"ה מכלל) כתבו, דנתינה בע"כ מהני רק בסילוק שיש לו חיוב לתת, אבל אם ע"י הנתינה יקנה דבר אחר לא מהני, דלקנין לא מועיל בע"כ, וא"כ תלוי נידון הפר"ח בזה אם פדיון הוא קנין או סילוק חוב.

וע"כ אם הוא סילוק א"כ מהני אף בכהני חזקה, כיון דא"א שלא היא אחד כהן גמור בשבט, והוא נותנה ומסלקה למי שמוחזק לכהן ונמנה בין שבט הכהנים, וגם אם אינו כהן גמור די בזה שעכ"פ מוחזק הוא בכהן, ונסתלק חיובו ולא גרע מנתינה בע"כ, אבל אם הוא קנין וצריך לזכות ממש, בעינן כהן גמור, וא"כ כיון שהרשב"א (שו"ת סי' יח) כתב שבצדקה לא מברכים משום שאלא ירצה העני לקבל, א"כ ה"ה בפד"ב למה מברכים, דשמא לא ירצה הכהן, אע"כ משום דשייך בנתינה בע"כ לכן יכול לברך, וכיון שהלכה רווחת שאבי הבן מברך, א"כ ע"כ שסילוק הוא דאז שייך נתינה בע"כ, ולכן מהני בכהני חזקה זהו טעמו של החת"ס.

ובסידור היעב"ץ (הל' פדה"ב אות ב) כתב לענין בן הלוייה שעכשיו צריך לפדותו, וי"א שאינו נראה, וכתב המנחת יצחק (ח"ב סי' ל) דא"כ היעב"ץ עצמו כתב דעת האומרים שאינו נראה כן, ותפוס לשון אחרון.

ובפדיון נפש (סי' א אות מז) כתב בשם שבט שמעון, דאף דהוי ספק פדה"ב יש סברא לפטור מטעם ספק ספיקא, שהרי היעב"ץ חשש גם לכהנים שפודים אצליהם שאינם כהנים ולכן הורה לפדות אצל כמה כהנים, וא"כ יש ס"ס ספק אם חייב לפדות, ואפילו את"ל דחייב ספק אם כהן זה שפודה אצלו כהן הוא ויוצא יד"ח פדיון.

ובמנח"ם מסיק שאין חיוב לפדות מספק אף במתנה ע"מ להחזיר, ואף שי"א כן לצי"ש כחת"ס, מ"מ אינו אלא חומרא, ונידון דידן עדיף טפי משאר ספיקי בכורות דהכא בחזקתיהו קיימיה, כדעת הבית אפרים (סי' ו) דמדנושאים כפיהם אף דיש איסור עשה לזר לישא כפיו, ובמהרי"ט (סי' קמט) הוכיח שנושאים כפים בברכה ולא חוששים לברכה לבטלה, כיון שהוחזקו בדבר לא רצו להורידם, ומ"מ לענין פדה"ב נראה דהוחזקו כן מעולם שבן לוי וכהן פטורים, עוד דן המנח"ם אם בכלל מותר להחמיר בזה. ע"פ מה שהעיד השבו"י (סי' פג) שלא מצא שום ראשון או אחרון שיכתוב להחמיר בספק בכור, ואם נחייבו, יבוא לברך, והוא ספק ברכה לבטלה, ולכן לא יפדוהו כלל, ועוד שהיעב"ץ עצמו הביא הדעות שחלקו עליו בסידור היעב"ץ [וי"א שאינו נראה], וע"כ אין צריך להחמיר לפדות, וכן בשבט הלוי (ח"ב סי' קעג) כתב דחומרת בת לוי לא שמענו מעולם, ומנהג העולם לא כחומרת היעב"ץ.

ובאוצר פדה"ב כתב דהמנח"ם פדה את בנו בכורו אף שאשתו בת לוי היתה, [בשם נאמן ביתו ר' ישראל חיים דוידוביץ, ששמע מפיו] ואמר שעשה כן רק משום חומרא, ולא להורות לאחרים.

חובת האב

א"י בקידושין כט. האב חייב בבנו לפדותו, ומבואר שם שהוא בכלל המצוות המוטלות על האב לעשות לבנו. ויל"ע אם הוא מצוה על האב או שהוא מצוה על הבן רק האב חייב לקיים את חובת הבן, (עי' תו"ט קידושין א, ז). ויסד בזה הריב"ש (קלא) דפדיון הוי מצוה על הבן אלא שבקטנותו א"א ולכן מוטל על האב. [ועי' ברכת שמואל קידושין יח בביאור דבריו]. אבל דעת הגר"א (שה סק"י"ז) דהוא מצוה באב כמו מילה. [וכ"כ החת"ס (רצג), ע"ש משה"ק על הריב"ש].

ונראה דנחלקו בזה הראשונים. דהחינוך (שצב) כ' שמצוה על כל איש ישראל שיפדה מן הכהן בננו... וכן בטור (יו"ד ר"ס שה) מצות עשה על כל ישראל שישלם לו בן שהוא בכור מאמו... שיפדנו מהכהן. ז"א דעיקר המצוה על האב.

אך הרמב"ם במ"ע פ' כ' שצונו לפדות בכור אדם. ולא הזכיר האב, רק סיים וכו' ואמנם הוא ממצוות הבן על האב. ומשמע דיסוד המצוה מעיקרה אינה חיוב האב בגופו, וכד' הריב"ש. [ומדוק' שבמ"ע דמילה (רטו) כ' הרמב"ם "למול את הבן"].

ועי' צפנת פענח (קוני השלמה 46) שחילק בין חובת האב לחובת הבן, דחיוב האב הוא בב' דינים, מצות פדיון וחוב מתנו"כ, משא"כ הבן כשגדל שיש לו רק פרע"ח דמתנו"כ.

חובת הבן כשהגדיל

בקידושין כט. והיכא דלא פרקיה אבוא מיחייב איהו למפרקיה, דכתיב פדה תפדה. ודעת החינוך (שצב) דמ"מ לא פקע החיוב מהאב. וכ"ז הרשב"א בתשו' (ח"ב שכא), וכ"מ בתוס' קידושין כט: ד"ה ואזיל. וכ' הרשב"א שם דאכתי עיקר המצוה על האב, וכ"כ המנ"ח ע"ש דלפ"ז אסור לבן לחטוף המצוה ומשלם קנס י' זהובים.

ובאבי עזרי (ביכורים יא, א) תמה מה חידש החינוך והרי חיוב ממון הוא ועושה שעבוד נכסים, ואפי' אם מת הבן אחר ל' חייב האב בה' סלעים, ומה"ת שייפטר מחיובו כשהגדיל הבן. וביאר דאיה"נ דמצד החוב ממון מחייב בזה, אבל חידש החינוך דגם עצם מצות הפדיון שייכת באב. [ונפק"מ לענין נכסים שקנה אח"כ דמשתעבד].

גדר הפדיון

בפר' בא (יג, ב) נאמר שבכור קדוש לה, ובפר' קרח נתפרש החיוב לפדותו ודמי הפדיון לכהן. והן ב' מצוות, הא' קידוש הבכורות (סה"מ עט, חינוך יח) והב' פדיון (סה"מ פ, חינוך שצב). [ועי' רמב"ן פר' במדבר (ג, מה) שהבכורים נתקדשו להיות לה' בעת שצוה קדש לי כל בכור, ולא נפדו עדיין כיון שלא נאמר למי הפדיון, ועמדו בקדושתן עד שנא' (שם) קח את הלויים תחת כל בכור]. וכ' החינוך (יח) שהבכור קדש לה'. וא"כ המצוה היא לפדות את הבכור מקדושת שמים, רק שדמיו לכהנים. וכן מפורש בתשו' הגאונים (שעי"ת מז) שפודה מהקב"ה. וכן מבואר ממשטב הברכה שתקנו הגאונים (עי' טור "מקדש בכורי ישראל לפדיונו", דאיכא בו קדושה. ובאפריון יוסף (יא) הוכיח מבכורות ט: שהק' דייאסר בכור אדם כפטר חמור, הרי שיש בו קדושת בכור, ע"ש.

דעת הספורנו בפר' בא (יג, ב) דקדושת הבכור היא קדושת הגוף "שלו" הפדיון הוי אסורים לעשות מלאכת חול". [ועי' בספורנו במדבר ג, ג, ועי' אמת ליעקב פר' בא בביאור השמחה בפדיוה"ב אף שלכאור יורד ממדרגתו]. והרלב"ג בפר' קרח (יח, טו) כ' שהוא קדושת דמים. ועי' כלי חמדה פר' במדבר שחקר בזה.

אבל הרמב"ם במ"ע ע"ט כ' שצונו לקדש בכורות כלומר להפרישם ולהבדילם למה שראוי שיעשה בהם, והוא אמרו ית' קדש לי כל בכור... ומבואר דאין כאן קדושה. [ועי' לק' דשי' העצמו"י שפודה מהכהן וצ"ל דס"ל כהרמב"ם]

דין ממון או מעשה פדיון

נחלקו האחרונים אם המצוה היא חוב ממון או הנתינה לכהן. דעת הגר"א (יז) דפדיון הבן הוי כחוב בעלמא [ולכן כ"א יכול לפדות שלא מדעת האב]. וכ"ז המחנ"א (זכיה ז), וכ"כ הנתניבות בתשו' לחמדת שלמה (חיו"ד לב) דהוי כפריעת בע"ח ולכן כשאין האב לפנינו ב"ד יורדים לנכסיו. וכ"מ באבנ"מ כט סק"י. ועי' קו"ש קידושין (לו).

אך הנצי"ב במשיב דבר (ח"ב פז) האריך להוכיח דהמצוה שיאמר האב בשעת נתינה לכהן הנני נותן מעות אלה לפדיון בני. ואם לא פירש האב, לא נתקיימה המצוה. וכ"ז האמרי בינה (ג) דפליג על המחנ"א וכ' דאינו קנין אלא מצוה. ולכאור נחלקו בזה רעק"א והחת"ס, ראה להלן בענין פדיון ע"י שליח.

ובשערי יוסר (ש"ה ספ"ז) כ' דהיא מצוה כפולה ביחד, היינו מצות פדיה עם מצות מתנות כהונה. וכ"כ הברכ"ש (קידושין יח) דיש חוב ממון ויש מצות פדיון. וכע"ז כ' הדברי חיים (ח"ב יו"ד קו) דיש בו ב' דינים מצות נתינה וחוב לכהנים כמו שעבוד נכסים. וכ"ז הצ"פ (לעיל) ובאבי עזרי (הנ"ל).

מעשה הכהן

הרא"ש (קידושין א, מא) והטור (שה) הביאו מהגאונים שהכהן מברך אשר קידש עובר במעי אמו וכו' בא"י מקדש בכורי ישראל לפדיונו. וכ' הרא"ש דלא נהגו כן וכו' וגם למה יברך הכהן שאינו עושה שום מצוה. אלא רק מקבל מתנו"כ.

אך הריב"ש (קלא) כ' דשאני פדיוה"ב ממתנו"כ, דזוכה הכהן בבן ונותנו לאב בפדיונו. [ולכן יש ברכה בפדיון משא"כ בשאר מתנו"כ]. וכ"כ החת"ס (רצ"ב) דממה שאומר הכהן "במאי בעית טפי", חזינו דיש לכהן כח במעשה הפדיון. והיא שיטת העצמו"י בקידושין ת. דבעי סמיכות דעת בפדיון כיון שהכהן הוא אדון בכור זה, ז"א שהכהן מקנה את הבכור לאב. ועי' בל' סה"מ (פ) "שנפדנו מן הכהן וכאילו הוא כבר זכה בו ונקנהו ממנו". ומיושב בזה משה"ק בהדרת קדש (ג) אמאי נאמרה פרשה זו לאהרן הכהן (יח, ח) ולא לישראל.

אבל הקצוה"ח (רמג, ד) הביא מהפר"ח (מים חיים ד) דלא כהעצמו"י, שכי' דאפשר לפדות אצל כהן קטן, דאית ליה זכיה מה"ת ע"י דעת אחרת מקנה, [ולכן מועיל אפי' בע"כ דכהן]. הרי דבעי רק שהכהן יזכה ואינו פועל קנין. וכך דעת הרבה אחרונים דאין כאן שום קנין, וכ"כ האבנ"מ (כט, ג) דאין הבן קנוי לכהן שיצטרך לקנותו ממנו. ועי' ב"י (י) בשם ר"פ שא"צ לתת הבכור ביד הכהן לפדותו. וכ' המהרש"ל (ש"ש קידושין א, ג) דמ"מ כך המנהג לכבוד הכהן ולכבוד המצוה.

במאי בעית טפי

תקנת הגאונים בסדר הפדיון שהכהן שואל "במאי בעית טפי בבנך בכורך או חמש סלעים" (טור ורמ"א שה, י). וכ' הלבוש דשאלת חנם היא, ובפ"ת בשם חוט השני (צב) כ' דהוא לחבב הפדיון על אביו. ועי' ב"ח שהוא לברר שנותן הסלעים במתנה גמורה. וכ"ז מחמת דברי הרמ"א בסמוך עפ"י התירוה"ד (ח"ב רלה) שאינו יוצא אם נותן הבכור לכהן. ז"א דהמצוה היא לפדותו בדוקא.

אבל הרדב"ז (ח"א תצו) כ' דמצד עצם מצות פדיון יצא ידי נתינה אם יתן הבן לכהן, אלא משום דלא שייך להשתמש בו אין כאן קנין ול"ח נתינה. ז"א דהוא חסרון צדדי, ודלא כהתירוה"ד. ולפ"ז א"ש דאומר הכהן במאי בעית טפי. וכ"ד החת"ס הנ"ל דיש לכהן כח במעשה הפדיון.

ועי' שפ"א בכורות (ט:): דמדכתיב בפר' (יח, טו) "כל פטר רחם... באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה..." משמע דבאמת הבכור של הכהן רק שצוה הקב"ה לאהרן שיקח בפדיונו ה' סלעים, והפדיון הוא להוציאו מהכהן. ולכן תקנו בנוסח זה.

ובמנחת שלמה (ח"א לו ד"ה ולכן, בהערה) כ' שהוא למען ידע האב שבנתינת הסלעים לכהן הוא עושה "פדיון", שלא יטעה לחשוב שהוא מתנה או צדקה לכהן לכבוד לידת בכורו, שאז אפשר שאינו פדוי. (ועי' ש"ס ב, י).

פדיון ע"י שליח

הרמ"א פסק בס"י (עפ"י הריב"ש קלו) דאין האב יכול לפדות ע"י שליח, וכ"ד הלבוש. אבל הט"ז והש"ך (יא) פליגי דהרי קי"ל דשלוחו של אדם כמותו. [ותי' הערוה"ש (ז-ו) דכיון דכתיב "כל בכור בניך תפדה", משמע דוקא האב ולא שליח].

וכתבו שם הט"ז והש"ך דכן השיג הצידיה לדרך ואף בדעת הריב"ש. ומפורש בר"ן פסחים דפדיוה"ב כביעור חמץ ומילה שאפשר ע"י אחר. וכ"ד רוב האחרונים דאפשר ע"י שליח (עי' פ"ח). וכ"כ המהרש"ל (קידושין פ"א נד), אך סיים דלא שמענו כן מעולם. וכ"כ החת"ס (רצג ורצד, ובפ"ת) דראוי לעשות זכר לבכורי מצרים דכתיב "אני" ולא השליח.

ועי' רעק"א בשו"ע דלכו"ע מהני אם מקנה המעות ע"י שליח, ומ"ש הרמ"א הוא לגבי מעשה הפדיון [שיאמר השליח לכהן באלו המעות יהא זה הבן פדוי]. והחת"ס (רנז) כ' דהפלוג' דוקא כשהשליח נותן ממון עצמו, אבל אם האב שלח הממון ל"ח כלל פדיון ע"י שליח. ולכאור תליא אם המצוה היא דין בממון או מעשה הפדיון, ועיין.

דעת המחנ"א (זכיה ז) דא"צ דין שליחות בזה, דאפי' אם האב גילה דעתו דלא ניחא ליה מהני, כפורע חוב חברו דא"צ שליחות וזכיה [וה"ר מהר"ן פסחים ז: דנוסח הברכה "על" משום שאם פדו שלא מדעת האב, בנו פדוין]. וכ"כ הגר"א סק"י ז דאפי' אחר יכול לפדות שלא מדעת האב. ותמה ע"ז האמרי בינה (ג) דהא פדיוה"ב אינו קנין אלא הוא מצוה על האב לפדות, ומה יועיל שאיש זר פודה. ונחלקו ביסוד המצוה כנ"ל אם הוא דין ממון או מצות נתינה.

המלבי"ם בפר' במדבר (ג, ג) הק' על הרמ"א מפדיון הבכורות שעשה משה ע"י שלקח מהעודפים ה' סלעים ונתנם לאהרן. הרי שאפשר ע"י שליח. וכ"כ הפנים יפות שם, אך דחה דכיון שאת המעות לכ"ע אפשר ע"י שליח [וכד' רעק"א א"כ י"ל דהאמירה היתה ע"י הבכורים].

בטעם המנהג לקשת התינוק בפדה"ב

הרב אברהם ישעי' פרידליס

כידוע, המנהג בפדיון הבן לקשת את התינוק בתכשיטים, והמקור לזה הוא מספר 'זכר הברית' (סי' לד א). שכתב: "ונהגו לעטר הבכור בתכשיטי כסף וזהב כפי היכולת, להידור מצוה", ע"כ.

ויש להתבונן בזה, מדוע דוקא בפדיון הבן נהגו לקשת את התינוק בתכשיטים, ואילו בברית מילה לא מצוינו שעושים כן, וצריך להבין מהו הענין המיוחד שיש בפדה"ב, שבנינו נהגו לעשות כן.

והראוני **שהגאון רבי משה הלברשטאם** זצ"ל, ביאר זאת, ע"פ דברי הירושלמי, (שקלים פ"ב ה"ג). דמבואר שם שמצות פדה"ב היא תיקון למעשה המכירה של יוסף, ע"י יוסף, והנה מצוה מיוחדת לשיעבוד מצרים, וגמר חשיבותה היה במכת בכורות, ואז הרי נצטוו בני ישראל בכלי כסף וזהב, וכי' ולכר ענין זה נוהגין לעטר את התינוק הנפדה בתכשיטים, כדי לרמז שע"י פדיון זה, נעשה תיקון למכירת יוסף, שנגמר בבית מצרים (ש"ת דברי משה" סי' פא ה').

וכשדברתי בזה עם **הגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א**, אמר לבאר, דהנה בפדה"ב הרי הבן קודם פדיונו הוא במעלה גדולה מאוד, והוא שפדונו מן הכתר, וכאילו הוא בכר זכה בו, ונקנה ממנו בחמישה סלעים". וכי' הרי דבעצם הבכור ש"ך כביכול לכהן כשאר מנתות כהונה, אלא דהאב מצוה לקנותו מהכהן בחמישה סלעים, וכן מוכח מהנוסח שתיקנו הראשונים לכהן שיאמר לאב: במאי בעית טפי ליתן לי בנך בכרך, או ה' סלעים, וכי' ע"כ וכיון שביסוד הדבר יש כאן ענין של 'נתינת הבן לכהן לפני פדיונו', והרי אמרו 'הנותן עיני יפה הוא נותן', לכן יש כאן ענין הידור מיוחד להביא אותו לכהן, כשהוא מקושט ומעוטר בתכשיטים, ומשום דכמו שבנתאר יש כאן ענין של 'נתינת לכהן, משא"כ בכרי', דל"ש טעם זה.

ונראה לומר עוד כמה טעמים בזה, דהנה מצוינו במביאי פירות בכורים, שהיו מעטרים את בכיוריהם, כל אחד לפי יכולתו, ומבואר במס' בכורים (פ"ג מ"ח), וכמו"כ בפדיון פטר חמור, מצוינו שמעטרים אותו לכבוד המצוה, הרי שיש ענין מיוחד ממצות בכורים, לעשותם בפאר והדר, ולכן גם בפדיון בכור אדם נהגו כן.

עוד י"ל, דהנה פדה"ב היא מצוה שכל ענינה ומהותה היא הוצאת ממון, חמישה סלעים מידי הישראל, ונתינתם לכהן, ויש בזה 'חסרון כסף', ולכן יש ענין מיוחד בזה להראות את חביבות המצוה, משא"כ במצות מילה שאינה תלויה בהוצאת ממון, דהא האב יכול למוול בעצמו.

עוד י"ל בפדה"ב 'מעשה המצוה' הוא לפדות את 'כל גופו של התינוק, ולכן יש ענין לקשטו, משא"כ בברית מילה, ש'מעשה המצוה' אינו בכל גופו, אלא במקום אחד.

עוד י"ל דהנה ידוע, שאין אומרים: שהשמה בעוננו 'ברכהמ"ז של בית מילה, משום 'צערא דינוקא, ואפשר דמטעם זה גם אין לקשטו לפני המילה, משא"כ בפדה"ב, שאמ"פ שאין אומרים שהשמה בעוננו, מכל מקום יש בזה טעם אחר, (ועיינו באבודרהם), וגם לדעת 'הלבוש', הסובר שזה מטעם שהתינוק עדיין בעצרו מחמת הברית, מ"מ יש לחלק בין צערא דינוקא של זמן הברית, שאז הצער הוא גדול, לבין הצער שבזמן הפדיון, שאז הוא פחות.

עוד י"ל בפדה"ב היא מצוה נדירה, אשר נצרכים לקיומה כמה נתאים, משא"כ מצות מילה, שהיא תדירה יותר.

עוד י"ל דהנה הטעם שעושים פדה"ב ביום השלושים ללידתו, הוא משום שאז יוצא מכלל נפל, ונכנס לכלל בר קיימא, ועיין ברין' (סוכה כ"ב), בדפי הרי"ף, שביאר דמאי' טעמא מברכים ברכת שהחיינו בפדה"ב, יי"ש, ולכן יש כאן ענין מיוחד לעשות המצוה ברוב פאר והדר, כדרך הודאה לה' שזיכה לזה, משא"כ בכרי' יותר.

עוד י"ל דהנה עבודת הקרבנות היתה שייכת לבכורות, (עיין רש"י פ"ר במדבר ג יב) ורק משום קלקול של חטא העגל ירדו מדרגתם, והפסידו עבודתו זו, וא"כ לאכארה קצת קשה, מדוע מקשטים את התינוק הבכור בתכשיטי זהב, ולא חיישינו, שיש בזה משום 'מוכרת עוון', ויתכן שבוה גופא, שחנשים הן אלו הנותנות את התכשיטים לקשטו התינוק, כי בזה תיקון וזכות לתינוק, שהרי כידוע בחטא העגל הנשים לא נתנו את תכשיטיהן לקשטו העגל, (כמש"כ בפרקי דרבי אליעזר פמ"ה), כדי שלא יהיה להן חלק ושותפות בעבירה, ואילו כאן בפדה"ב הן נותנות בשמחה את תכשיטיהן, כדי להראות שרצונן שהתכשיטים יישמשו אך ורק להידור וני המצוה.

אם זמן פדיון הבן ביום ל"א דוקא

הרב ראובן רייכמן

הפוסקים דנים אם חייב פדה"ב הוא ביום ל"א דוקא וכל שלא פדה ביום ל"א ביטל מצות עשה, א"ד דמיום ל"א ואילך הוא זמנה ואין מצוה ביום ל"א דוקא, ואף דבדאי שיש ענין של זריזים לפדות מיד אבל אין בזה ביטול עשה, ובחינוך (מצ' צ"ב) כתב ז"ל ואע"פ שאין למצוה זו זמן קבוע דבכל שעתא ושעתא לאחר שלושים זמנה אע"פ חכם לב יקח מצוות ויקדים ויעשה אותן מיידי שאפשר לו, ומפורש שאין ביטול עשה במאחר לאחר יום ל', ובתרה"ד (פסקים סי' רל"ג) כי כשחל יום ל"א בשבת שאין פדיון עד יום א' שאחר שבת כי אין איסור בשהייתן אלא שאין להחמיץ המצוה, ובגוונא שמששה בשביל לקיים מצוה מן המוכרח שפיר דמי, וכי' ברא"ש ריש הל' פדה"ב דרך משום זריזין צריך לפדות מיד, וכן בשו"ע (סי' ש"ה סעי' י"א) כתב ואחר שלושים יפדנו מיד שלא ישהה המצוה, ומשמע שאין בזה ביטול עשה, וכי' לדייק הנצי"ב במשיב דבר (יו"ד סי' פ"ה).

אולם בספר תניא רבתי (לרבנו יחיאל בן הרא"ש סי' צ"ח כ"ז ו"ל ומאימתי חייב בפדה"ב מיום שלושים ומעלה ומכאן ואילך כל יום ויום) עובר עליו בעשה דתפדה, וכי' הלבוש או"ח (סי' תקנ"א סעי' י"ז) לענין ברכת שהחיינו בפדה"ב שחל בימי המצרים דאי אפשר לדחותו שכל יום עובר בעשה.

והנה בשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד (סי' רס"ב) מביא ראיה שכל יום עובר בעשה מהגמ' בכורות (י"ג) ר' עובד לומר שאינו עובר עליו ופרש"י דפטר חמור עד שלושים אינו עובר מכאן ואילך עובר, והטעם משום דהוקש לפדה"ב, וא"כ מוכח שבפדה"ב לאחר ל' עובר בעשה, וברש"י מנחות (סו) כי לדחות דמהיקש ילפינן רק דזמן פט"ח לאחר ל' ומה דמאז עובר בעשה אי"ז מהיקשא לפדה"ב אלא מדכתבי וערפתו.

והמהר"י אלגזי (סוף פ"ק אות י"ד ד"ה שוב ראיתי) והרש"ש (שם) הביאו ראיה שלא עובר בעשה מהגמ' בשבת (קל"ב) לגבי מילה דילפינן מקרא שזמנה ביום שמיני לאפקי תשיעי שאם לא מל בשמיני ביטל עשה וא"כ בפדה"ב שאין ילפותא למעוטי יום ל"ב לא ביטל עשה, עוד מוכיח הרש"ש ממנחות (שם) לענין ספירת העומר דמקרא דמיום הביאכם תספרו הו"א דיקצור ואימתי שירצה יספור ול"ב ט"ז בניסן וילפינן מהחל חרמיש בקמה תחל לספור, ומבואר שצריך ילפותא שזמן המצוה מיידי דוקא.

וליישב שיטת התניא רבתי (שזמנה ביום ל"א דוקא), י"ל בהקדם דברי הגמ' בקידושין כ"ט: לפדות את בנו ולעלות לרגל פודה בנו ואח"כ עולה לרגל ר"י אומר עולה לרגל ואח"כ פודה בנו שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת, ולכאורה מבואר מדקרי לפדה"ב מצוה שאינה עוברת שאין זמנה ביום ל"א דוקא ואין בזה ביטול עשה, אמנם ז"פ דאפילו אם במאחר מלפדות מבטל עשה מ"מ גוף המצוה לא נתבטלה ויכול לקיימה בכל זמן וע"כ קרי לה מצוה שאינה עוברת, ומעתה יש לדחות הראיה מהגמ' בשבת דבעינן ילפותא למעט מילה ביום תשיעי דמשמע שלולי המיעוט היה אפשר למוול בתשיעי ואין בזה ביטול עשה, ד"ל דגם לולי הך מיעוט היה ביטול עשה במאחר את יום השמיני, אולם מ"מ גוף המצוה דמילה היה מתקיים אף בתשיעי, ולזה ילפינן מקרא דיש מצוה מיוחדת במילה ביום השמיני, וכן לענין ספירת העומר הילפותא היא שאין קיום מצוה לאחר יום ט"ז בניסן, אבל לולי הילפותא היינו אומרים דאף שביטל עשה דספירה בזמנה מ"מ יש קיום מצוה אף לאחר ט"ז בניסן, ולפ"ז בפדה"ב שפיר אמרינן שאם מאחר מבטל מ"מ אלא דמ"מ את גוף המצוה לא הפסיד דבזה חלוק ממילא וספה"ע דיש ילפותא מקרא שקיימה בזמנה דוקא.

ברוך שהחיינו וקיימנו

לרגל מלאת שנה להופעת העלון שבשבת קדש פרשת חוקת,

יצא בס"ד גליון מורחב

שיעסוק בנושא

תבינת חידו"ת - ללמוד וללמד

לומדי התורה מוזמנים להקריב את מנחתם ללמוד וללמד באהבה

נושאי הפרשיות הקרובות

חוקת - כתיבת חדושי תורה
בלק - ק"ש שעל המטה
פנחס - ראש חודש
מטות - טבילת כלים

ד"ת להג"ל [יתקבלו רק עד 700 מילים]
אפשר להניח [בצירוף שם מלא ומל']
בתיבת עומקא דפרשה
בפתח אוצ"ה ס' בית יוסף רח' שדי חמד
או לשלוח בדוא"ל הג"ל.
אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים.

הערות והארות לחידו"ת שבגליון ניתן לשלוח לדוא"ל: gal200@neto.bezeqint.net או בתיבת "עומקא דפרשה". המערכת מתיחסת לתגובות רק תחת שם מלא. (בפרסום התגובה אפשר להשתמש בר"ת).

תגובות לגליון הקודם בענין יציאת יפורסמו בס"ד בגליון הבא.

גליון זה יוצא לע"נ

מרת יהודית העשא טבאל ע"ה
בת יבל"ט הרב צבי שליט"א
גלב"ע כ"ח סיון תשס"א

גליון זה יוצא בסיוע

הפצת ספרי קודש
בבתי ננסת ברחבי הארץ

איציק - י. בלוי
טל. 052-7662454

מודעא רבא לאורייתא

הננו להודיע לציבור בני התורה

כי לרגל יום הזכרון הי"ג של מורנו ורבינו הנערץ

הגאון הגדול רבי **שמחה קסלר** זצוק"ל

מרא דאתרא קרית ספר

ישאו דברים לזכרו בליל שבת קודש פר' קרח
בין קבלת שבת למעריב

אחיו הגאון ר' **מאיר קסלר** שליט"א

ראש כולל "היכל משה" ב"ב
בהיכל בית המדרש

ובליל ש"ק בשעה 11:00 (במסגרת דרשות ליל ש"ק)

הגאון רבי **יצחק לוקסנברג** שליט"א

רב שכונת "נאות שמחה"
בבית המדרש מצד שמאל

בברכת התורה, הגבאים